

Türkiye’de Başörtüsü Sorunu ve Yazılı Medyada Sunumu

The Headscarf Problem in Turkey and Its Presentation in the Press

İbrahim TORUK*

ÖZET

Türkiye’de başörtüsü (türban) sorunu yıllardır üstünde tartışılan bir konu olmuştur. Milyonlarca insanı ilgilendiren bu konuda yıllardır medyada yayınlar yapılmakta fakat çözüm aşamasında bir sonuca varılamamaktadır. Tartışmalar ideoloji, hayat tarzı, laiklik ve sistem yönünden ele alınca da taraflar arasında sürekli bir şüpheyi de içinde barındırmaktadır. Son zamanlarda 12 Eylül 2010 tarihli Anayasa değişikliği referandumu ve haziran 2011 seçimlerinden sonra yeni bir Anayasa yapılması konusunda beklentiler artmıştır. Zaten siyasi partilerde bu konuda uzlaşmış gibi görünmektedirler. Türkiye’de referandum sonrasında başörtüsü konusunda yaygın medyada yapılan haber ve köşe yazılarının konu edildiği bu çalışmada ayrıca 570 vatandaşa anket yapılmıştır. Anketler sonucunda vatandaşın özellikle yüksek öğretimde başörtüsü yasağının serbest bırakılmasını istediği sonucuna ulaşılmıştır. Gazetelerin yayınlarına uygulanan içerik analizi incelenmeleri ortaya koymuştur ki, yasağın en ateşli savunucusu gazetelerin bile özellikle üniversitelerde başörtüsü yasağı konusunda daha ılımlı oldukları belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

İdeoloji, Anayasa, Basın, Başörtüsü, Gazetecilik

ABSTRACT

The headscarf (turban) problem has been for decades an issue of debate in Turkey. As an issue involving millions of people, it is consistently on high demand on the media, which however, does not much help for an ultimate solution. As the debate is pursued with approaches of ideology, life style, secularity and system mindsets, suspicion continues to reign between the parties. After the September 12, 2010 Referendum for Constitutional Change, expectations have risen that an entirely new constitution could be possible after the June 2011 elections. Anyway, the political parties seem ready for a compromise in this matter. The subject of this study is the news and article coverage on the head scarf issue in the mainstream media, supported with a survey on 570 participants. The survey indicates that the majority of the

* Doç. Dr., S.Ü. İletişim Fak. Gazetecilik Böl. Öğretim Üyesi

participants wanted the headscarf ban lifted, particularly at higher education. The content analysis of the newspapers also showed that even the fiercest supporters of the ban in the newspapers appeared now more moderate in relation to the headscarf ban.

•

KEY WORDS

Ideology, Constitution, Press, Headscraf, Journalism

Giriş

Türkiye'nin uzun yıllardır üzerinde en çok tartışılan birinci meselesi kesinlikle başörtüsü-türban meselesidir. Türkiye dışında dünyada belki hiçbir ülke bir sorunu bu kadar tartışmamıştır.

Türkiye'nin gündeminden düşmeyen bu mesele hemen hemen bütün televizyon programcılarının ve köşe yazarlarının sıkıştığı anda konu ihtiyacını karşılayan ve her zaman ilgi çeken bir mesele olmuştur.

1967'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki bir eylemle gündeme giren ve 1997'de Anayasa Mahkemesi kararıyla yasaklanan türban/başörtüsü meselesi 40 yıldan daha fazla bir süredir ülkenin en önemli gündem maddesi olmuştur. 9 Şubat 2008 tarihinde yapılan tarihi oylamayla Türbana serbestlik getiren Anayasa değişikliği, TBMM Genel Kurulunda, ikinci turda 103 ret oyna karşılık 411 oyla kabul edilmiştir. Bu durum ülkede önemli gerginliğe yol açmış Türkiye'nin önemli gazetelerinden biri olan Hürriyet, TBMM'de yapılan bu değişikliği "411 el kaosa kalktı" başlığıyla tarafsızlığını net bir şekilde ortaya koymuştur (Hürriyet, 10 Şubat 2008). AKP, MHP ile bağımsız milletvekillerinin katılımıyla başörtüsü konusunda yapılan Anayasal düzenleme 411 oy olarak kabul edilmişti. Bu düzenlemeyle, 1997'de Anayasa Mahkemesi kararıyla yasaklanan türban 11 yıl aradan sonra serbest bırakılmıştı. Bu düzenleme CHP tarafından Anayasa Mahkemesine taşınmış ve mahkeme Anayasa değişikliğini "Anayasa'nın laiklik ilkesine aykırı bulmuştur. Daha sonra açılan kapatma davasında Ak Parti'nin yaptığı bu değişiklik partinin kapatılma isteminde en önemli gerekçelerden birini teşkil etmiş ve parti adeta ipten son anda geri dönmüştür.

Türkiye'de önemli kutuplaşma konuları arasında yer alan başörtüsü meselesi bireylerin ve partilerin korkulu meselesi olmaya devam etmekteyken geçtiğimiz aylarda yapılan Anayasa değişiklik reformu paketinin halkın önemli bir çoğunluğunun kabul etmesiyle daha tartışılabilir ve üzerinde düzenleme yapılması beklenir bir durum haline gelmiştir.

Dönemin YÖK Başkanı İhsan Doğramacı tarafından literatüre sokulan Fransızca "Türban" veya geleneksel tabirimizle başörtüsü olarak nitelendirilen baş örtme biçimiyle ilgili gelişmelerin tarihsel akışı şu şekilde gerçekleşmiştir.

1967’de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde derslere başörtüsüyle ilk sınıfa giren Hatice Babacan olmuştur. Okul yönetimi Hatice Babacan’ı engelle-yince toplu öğrenci eylemi başlamış ve daha sonrada bu öğrenci üniversiteden atılmış ve destek veren öğrencilerde çeşitli disiplin cezaları almıştır (Albayrak, 2008:49).

Türk üniversitelerine ilişkin olarak 1946’dan bu yana üç temel kanun, sis-temin esaslarını koymuş ve genel çerçevesini çizmiştir. Bu kanunlar kronolojik sırasıyla şöyledir:

1. 13/06/1946 tarih ve 4936 sayılı “Üniversiteler Kanunu”,

2. 20/06/1973 tarih ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu

3. 04/11/1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu. Türkiye’de üni-versitelere temel dayanak teşkil eden kanunların hiçbiri olağan/normal koşul-larda ve ortamlarda üretilmemiştir (Gemalmaz, 2005:30).

20 Aralık 1982’de, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), kıyafet genelgesiyle, dersanelerde başörtüsü takılmasını yasaklamıştır. YÖK 1982’de kıyafet genel-gesi ile başörtüsü yasaklamasına rağmen 1984’te yasağı kaldırmıştır. Dönemin YÖK başkanı İhsan Doğramacı tarafından daha modern olduğu söylenen boy-nu açıkta bırakan ve kulakların arkasından dolanarak bağlanılan “türban”ı ser-best bırakılmıştır. Fakat aynı yıl türban yüzünden okuldan uzaklaştırılan bir kız öğrencinin itirazını reddeden Danıştay’ın kararı, tartışmaları alevlendirir. Da-nıştay, 13 Aralık 1984 tarihli kararında, söz konusu genelgenin yasal olduğunu belirtmiştir. Cumhurbaşkanı Kenan Evren’in “Türkiye’de irtica tehlikesi var” demesi üzerine YÖK, Danıştay kararına da uyararak 1987 yılında türbanı tekrar yasaklamıştır.

Turgut Özal Hükümeti’nin 1987 genel seçiminden hemen sonra türbanı serbest bırakan bir yasa çıkartmasına rağmen Cumhurbaşkanı Kenan Evren “türbanlılar tamam ama çarşafı ve mayolular da gelirse ne olacak” diyerek ya-sayı veto etmiştir. Bunun üzerine YÖK Disiplin Yönetmeliği’nde değişiklik ya-pılır ve türbana özgürlük sağlayan yeni yasa Aralık 1988’de Meclis’ten geçirilir. Evren yasayı bu defa veto etmez, önce imzalar, sonra da Anayasa Mahkeme-si’ne götürür. Mahkeme 7 Mart 1989’da YÖK Kanunu’nun ek 16. Maddesindeki değişikliği “Yükseköğretim kurumlarında, dersane, laboratuvar... **Dini inanç sebebiyle boyun ve saçların örtü veya türbanla kapatılması serbesttir.**” ilave hükmünü, Anayasa’ya aykırı bularak iptal eder. Bu kararın 26 Mart 1989 yerel

seçimlerinden kısa bir süre önce alınması İstanbul başta olmak üzere ülkenin pek çok şehrinde geniş katılımlı protesto mitingleri düzenlenmesine neden olur.

ANAP hükümeti 25 Ekim 1990'da yükseköğretim kurumlarında başörtüye serbesti getiren üçüncü kanunu çıkarır. 2547'nin ek 17. maddesi "**Yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile yükseköğretim kurumlarında kılık ve kıyafet serbesttir.**" şeklindedir. Bu defa SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti) iptal talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurur, talep reddedilir. Anayasa Mahkemesi 9 Nisan 1991'de verdiği kararla kanun değişikliği metninin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varır. Böylece üniversitelerde her türlü kılık ve kıyafet serbest olur. Başörtüsü yasağına son veren bu durum, bazı üniversitelerdeki farklı uygulamalara rağmen 1997 yılına kadar genelde sorunsuz devam eder.

Başörtüsüyle üniversitede eğitim hakkı konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) 1993 yılında açılan davada karar öğrencilerin aleyhine çıkmış ve mahkeme "Yüksek öğrenimini laik bir üniversitede yapmayı seçen bir öğrenci, bu düzenlemeleri kabul etmiş sayılır. Kısıtlama din ve vicdan özgürlüğüne bir müdahale oluşturmamaktadır" demiştir.

28 Şubat sürecinde YÖK başkanlığına atanan Kemal Gürüz'ün Milli Eğitim Bakanlığı'nın 15 Eylül 1997 tarihli genelgesine dayanarak üniversite rektörlüklerine "başörtülü öğrencilerin üniversitelere alınmaması" yönünde talimat vermesiyle başörtüsü tekrar yasaklanmıştır. Bu durum üzerine aylarca süren eylemler yapılmış ve davalar açılmıştır.

Günümüz Cumhurbaşkanı, o yıllarda ise Fazilet Partisinde milletvekili olan Abdullah Gül'ün eşi Hayrünnisa Gül, fotoğrafı başörtülü olduğu için üniversiteye kaydı yapılmadığı gerekçesiyle 1998'de AİHM'e dava açtı. Hayrünnisa Gül, AİHM'ye açtığı davayı, eşi Abdullah Gül, Dışişleri Bakanı olduktan bir süre sonra 2 Mart 2004'te geri çekmiştir.

1998 yılında başörtüsü yasağına uymayan öğrencilerden üç bine yakını okuldan uzaklaştırılmış, birçoklarına ise uyarı ve kınama cezası verilmiştir. 1999 yılında yasak açık öğretim fakülteleri ve ilahiyat fakülteleri öğrencilerini de içine alırken, Kıbrıs üniversitelerinde de başörtü yasaklanmıştır. 2000 ve 2001 yılına gelindiğinde ise İmam-Hatip liseleri de dahil, Türkiye'nin tüm devlet ve özel üniversiteleri yasağı uygulamıştır.

Türkiye'de başörtüsü sorunu özellikle üniversitelerde uygulanan getirilen yasaklamalardan kaynaklanmakla birlikte, önemli bir gerilimde 28 Şubat'ın sürecinde TBMM'de Merve Kavakçı isimli başörtülü milletvekilinin meclisten

atılmasıyla yaşanmıştır. Merve Safa Kavakçı Fazilet Partisi'nden 18 Nisan 1999 seçimlerinde İstanbul milletvekili olarak seçilmiş ve 2 Mayıs 1999'da TBMM'de and içme (yemin etme) töreninde başörtülü olduğu için DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in "burası devlete meydan okunacak yer değildir. Lütfen bu hanıma haddini bildiriniz" sözlerini dinleyen DSP ve bazı ANAP milletvekilleri tarafından meclisten çıkartılmıştır. Kavakçı daha sonra Bakanlar Kurulu kararıyla ABD vatandaşlığını bildirmedeği gerekçesiyle vatandaşlıktan çıkartılmıştır. MHP'den Antalya milletvekili seçilen başörtülü Nesrin Ünal'da başını açarak oturlara katılmıştır. O günden sonra mecliste başörtülü hiçbir milletvekili görülmemiştir. AK Parti 2011 seçimlerinde başörtülü birkaç adayı listesine alsada seçilemeyecek yerlere koyarak, bu konudaki laik çevrelerin hassasiyetlerine duyarısız kalmamıştır.

18 Kasım 2002'de kurulan ilk Ak Parti hükümetinin başbakanını olan Abdullah Gül ve daha sonra Başbakan olan R. Tayyip Erdoğan ve birçok bakanlar kurulu üyelerinin eşleri başörtülüdür. 2007 yılında Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı olmasıyla çok tartışılmasına rağmen artık köşk'te de bir başörtülü "first lady" vardır. Gerek eşlerinin başörtülü olması gerekse partilerine yönelik kapatma davasında en önemli sorunlardan birini başörtüsünün oluşturması, bu durumdan kaynaklanan sorunların giderilmesinde 2002'den beri tek başına iktidar olan Ak Parti'den beklentileri artırmıştır.

1982 Anayasa'sının bazı maddelerinde değişiklik öngören paketin 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumla kabul edilerek Türkiye'nin gündemine daha başka demokratik reformları içeren değişikliklerin yapılması konusu da girmiştir. Bunlardan biri de Başörtülü öğrencilerin kıyafetlerinden taviz vermeden ve yurtdışına gitmeden Türkiye'deki üniversitelerde eğitim alabilmeleri konusudur. Bu konuda özellikle referandumu takip eden günlerde Türkiye'de bulunan önemli gazeteler ve televizyonlar her zamankinden daha fazla sayıda yayınlar yapmaya başlamışlardır.

Bu meselenin çözümü konusunda galiba en önemli adımı Türkiye'de yüksek öğrenimi düzenleyen YÖK yapmıştır. YÖK Başkanı Yusuf Ziya Özcan'ın İstanbul Üniversitesi (İÜ) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden bir öğrencinin şikâyeti üzerine Eylül ayında İstanbul Üniversitesine gönderdiği bir talimatla (görüş istemeyle) başörtüsünün üniversitelerde serbest kalması yolunda önemli bir adım atmıştır. Bu olay diğer üniversitelere de örnek olmuş ve hemen hemen bütün üniversitelerde isteyen kız öğrencilerin derslere türban veya başörtüsüyle girmelerinin önü açılmıştır. YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan'ın Kasım 2010'da yaptığı açıklamaya göre 1-2 üniversite dışında üniversitelerde ba-

şörtüsü meselesi kalmamıştır. Bu yazı üzerine üniversitelerde -uygulamada- başörtüsü yasağı kaldırılmıştır.

Başörtüsü meselesi konusunda Başbakan ve partisinin olumlu tutumuna, son aylarda CHP’de genel başkanlığa seçilen Kemal Kılıçdaroğlu’nun da olumlu yaklaştığı veya en azından öyle bir izlenim vermek istediği kamuoyu tarafından değerlendirilmektedir. Yine de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu arasında Başörtüsü meselesinin çözümü konusunda yapılan görüşmede olumlu bir sonuç çıkmamıştır.

Başörtüsü meselesine basınımızın ve toplumsal kesimlerin nasıl yaklaştığının incelendiği bu çalışmada başta üniversiteler ve diğer eğitim kurumları olmak üzere kamuda da devam eden başörtüsü yasağı konusunda Türk Basınında çıkan önemli gazetelerin tutumu ortaya konulacaktır. Bunun içinde yöntem olarak içerik analizi metodu kullanılacaktır.

1. Yöntem ve Metodoloji

Yukarda bahsedilen gelişmelerin ışığında Türkiye’deki başörtüsü yasağı ve bunun medyaya yansımaları bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışmada başörtüsü yasağı konusunda Türk Basınında çıkan önemli gazetelerin yayın politikaları ile vatandaşların bu konudaki tutum ve düşünceleri incelenmiştir.

Çalışmada ilk olarak değişik toplumsal kesimlerdeki insanlara yönelik anketler uygulanmıştır. Anketle insanların başörtüsü yasağına yaklaşımlarının yanısıra, etnisiteleri, siyasi tercihleri, eğitim ve gelir seviyeleri gibi konularda sorulara verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Ekim-Kasım 2010 tarihlerine ait Cumhuriyet, Habertürk, Hürriyet, Ortadoğu, Radikal, Sözcü, Taraf, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri araştırma kapsamına alınmıştır. Farklı ideolojik duruşlarıyla bilinen bu yayın organlarının Başörtüsü konusunu ele alan haber ve köşe yazıları incelenmiştir. Bu gazetelerde çıkan toplam 290 haber, içerik analizi yöntemiyle SPSS 17.0 programında frekans ve chi square (ki kare) analizlerine tabi tutulmuştur. Çalışmada uygulanan anketle tutumlar, gazete içerik analiziyle de haberlerin sayısal ve içeriksel yapısı incelenmiş böylece düşünce ve tutumların, gazete haber içerikleriyle ilişkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada şu sorulara cevap alınmaya çalışılmıştır:

1. Kamusal alanda uygulanan başörtüsü yasağı konusunda vatandaşların tutumu

2. Vatandaşların okuduğu gazetenin bu tutum üzerindeki etkisi
3. Türkiye'nin bölgeleri arasındaki düşünce farklılığı
4. Meslekler ve cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan düşünceler
5. Türkiye'deki önemli gazetelerin başörtüsü yasağına yaklaşımı
6. Kişilerin ideolojik farklılıklarının bu konudaki düşüncelerine etkisi
7. Kişilerin ideolojisinin gazete tercihinde etkisi

2. Başörtüsü Konusundaki Anket Verileri

Tablo.1 Eğitim durumunuz

<i>Mezuniyet</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam yüzde</i>
<i>Cevap Yok</i>	3	0,5	0,5
<i>İlk Öğretim</i>	53	9,3	9,8
<i>Lise</i>	77	13,5	23,3
<i>Ön Lisans</i>	69	12,1	35,4
<i>Lisans</i>	326	57,1	92,6
<i>Y. Lisans ve Doktora</i>	42	7,5	100,0
<i>Toplam</i>	570	100,0	100,0

Başörtüsü konusunda toplumun çeşitli kesimlerinden oluşan toplam 570 kişiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucunda şu görüşler ortaya çıkmıştır.

Deneklerin yüzde 55,3'ü erkek ve 43,7'si kadındır. Deneklerin yüzde 62,7'si 18-25, yüzde 20,7'si 25-40, yüzde 9,3'ü 40-60 ve yüzde 4,2'si 15-18 yaş aralığında bulunmaktadır. Mesleki dağılımı ise yüzde 64,6'sı öğrenci, 10,0'ı memur, 6,3'ü serbest meslek, 5,4'ü işçi ve 4,6'sı esnaf'tır.

Eğitim durumunda ise deneklerin yüzde 57,1'i lisans, 13,5'i lise, 12,1'i önlisans, 9,3'ü ilköğretim ve 7,4'ü lisansüstü eğitimli olarak dağılmaktadır. Gelir düzeylerine göre dağılımda ise yüzde 34,0'ü 1-499 TL, 32,4'ü 500-999 TL, 15,8'i 1000-1999 TL arası sıralanmaktadır.

Deneklerin yüzde 49,6'sı hayatlarının çoğunu İç Anadolu bölgesinde, 12,6'sı Ege, 11,9'u Marmara, 8,8'eri Karadeniz ve Akdeniz bölgesinde, 4,0'ü Do-

ğu Anadolu ve 3,2'si Güneydoğu Anadolu bölgesinde geçirmişlerdir. Türkiye'de ve dünyada yaşanan gelişmeleri öncelikle nereden takip ediyorsunuz sorusuna adayların yüzde 58,0'i televizyondan, yüzde 24,5'i internetten ve yüzde 15,6'sı ise gazeteden cevabını vermişlerdir. En çok okunan gazetelerin sıralamasında ise yüzde 19,8 ile Hürriyet, 16,1 ile Zaman, 14,7 ile Habertürk, 11,2 ile Sabah, 8,4 ile Milliyet ve yüzde 7,7 ile Posta gelmiştir. 12 Eylül 2010'da yapılan Anayasa değişikliği oylamasına deneklerin yüzde 42,4'ü Evet, yüzde 37,0'si hayır oyu verdiğini belirtirken, yüzde 4,4'ü geçersiz oy kullandığını ve yüzde 15,8'i de bazı nedenlerden dolayı oy kullanamadığını belirtmiştir.

22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde deneklerin yüzde 33,1'i Ak partiye, 16,8'i CHP'ye, 15,1'i MHP'ye oy verdiğini ifade ederken, yüzde 26,3'ü de oy kullanmadığını belirtmiştir.

İdeolojik yaklaşımın gazete seçiminde önemli bir yeri vardır, Çapraz analizlere göre, kendini Muhafazakâr Demokrat olarak nitelendiren insanların en fazla seçtiği gazete yüzde 43,5 ile Zaman, Yüzde 13,0 ile Sabah, Yüzde 8,7 ile Yeni Şafak, yüzde 3,3 Posta, yüzde 3,1 ile Yeni Akit yüzde 2,2 ile Hürriyet ve diğerleri gelmiştir. AKP'ye oy veren Milliyetçi seçmenin ise yüzde 32,3'ü Zaman, yüzde 15,4'erlik oranlarla Sabah ve Hürriyet, yüzde 9,2 ile Milliyet, yüzde 7,7 Posta, Yüzde 4,6 ile Yeni Şafak gelmektedir.

CHP seçmenlerinden kendini Sosyal Demokrat olarak görenlerin yüzde 35,7'si Hürriyet, 19,0'u Habertürk, 11,9'u Cumhuriyet, 4,8'i Milliyet, Sabah ve Sözcü okumaktadırlar. Laik ve ulusalcı olarak niteleyenlerin yüzde 35,7'si Hürriyet, yüzde 25,0'i Cumhuriyet, yüzde 17,9'u Habertürk ve 7,1'erle Milliyet ve Sözcü gazetelerini okumaktadırlar.

MHP seçmenlerinden Milliyetçi olanlar ki partiye oy verenlerin neredeyse yüzde 90,0'ını oluşturan, 23,9'arı Hürriyet ve Habertürk, yüzde 11,3'ü Posta, yüzde 9,9'u Milliyet, yüzde 8,5'i Sabah, Yüzde 7,0'si Ortadoğu ve yüzde 4,2'si Yeniçağ gazetelerini okumaktadır.

Tablo 2. İdeolojik tercihlerin bölgesel Dağılımı

BÖLGE	Milliyetçi	Liberl	Demkrt	Muhfzkr Demokra	Sosyal Dem.	Sosylist	Ulusalcı-Laik	Komünist	Diğer
<i>Marmara</i>	26,5	-	-	22,1	13,2	-	10,3	-	27,9
<i>Ege</i>	31,9	5,6	-	13,9	23,6	4,2	11,1	-	9,7
<i>Akdeniz</i>	44,0	6,0	4,0	14,0	10,0	6,0	6,0	-	10,0
<i>İç Anadolu</i>	37,1	4,9	6,7	21,6	6,7	3,2	7,1	-	12,7
<i>Karadeniz</i>	34,0	6,0	4,0	22,0	10,0	6,0	6,0	-	12,0
<i>Doğu Anadolu</i>	17,4	8,7	13,0	21,0	13,0	-	4,3	-	22,6
<i>Güney Doğu</i>	5,6	11,1	22,2	5,6	11,1	-	5,6	27,8	11,0
<i>Türkiye Ort.</i>	33,3	5,8	6,3	19,4	10,0	4,0	7,5	5,1	8,6

İdeolojik görüşlerine yönelik soruya deneklerin yüzde 33,3'ü milliyetçi, 19,4'ü muhafazakâr-demokrat, yüzde 10,7'si sosyal demokrat 7,5'i ulusalcı-laik ve 6,3'ü demokrat, 5,1'i Komünist, 4,0'ü Sosyalist ve 1,8'i Radikal Dindar olarak cevap vermişlerdir. En yaygın ideolojik görüşün Milliyetçilik olduğu görülmektedir. Daha sonra Muhafazakâr Demokratlar gelmektedir.

Tablo 3 Kendinizi Ait Hissettiğiniz Irkın Bölgesel Dağılımı

BÖLGE	Türk	Kürt	Kafkas	Arap	Laz	Ermeni	Boşnak	Diğer
<i>Marmara</i>	80,9	11,8	4,4	-	-	1,4	1,5	-
<i>Ege</i>	86,1	11,1	1,4	1,2	-	-	-	0,2
<i>Akdeniz</i>	86,0	8,0	2,0	4,0	-	-	-	-
<i>İç Anadolu</i>	94,1	4,2	0,8	0,4	0,5	-	-	-
<i>Karadeniz</i>	84,0	-	2,0	-	12,0	2,0	-	-
<i>Doğu An.</i>	47,8	47,8	-	-	-	-	-	4,4
<i>Güney Doğu</i>	33,3	50,0	-	11,1	-	-	-	5,6
<i>Türkiye Ortalaması</i>	83,7	9,1	1,1	1,1	1,4			3,6

Deneklerin yüzde 83,7'si kendini Türk, 9,1'i Kürt, 1,4'ü Laz ve %1,1'erle Çerkez-Abaza, ve Arap ırkıdan görmektedir.

Tablo. 4 Başörtüsünün Üniversitelerde Yasaklanmasına Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	41,1	26,5	5,9	10,3	16,2
Ege	39,0	19,4	8,3	11,1	22,2
Akdeniz	56,0	8,0	2,0	14,0	20,0
İç Anadolu	47,9	26,2	6,0	9,6	10,3
Karadeniz	46,0	38,0	-	8,0	8,0
Doğu An.	43,5	34,8	8,7	-	13,0
Güneydoğu	55,5	22,2	5,6	11,1	5,6
Öğrenci	44,8	23,9	7,6	9,0	14,7
Kadın	40,6	23,7	8,0	10,8	16,9
Erkek	57,1	25,1	5,7	7,6	10,2
Türkiye ort	46,9	24,7	6,5	8,9	13,0

Türkiye ortalamasında yüzde 70,6 gibi bir katılmama söz konusudur. Bu rakamlardan başörtüsünün üniversitelerde yasaklanmasına karşı kesin bir muhalif duruş görülmektedir.

Başörtüsünün üniversitelerde yasaklanması görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,43 ve Aritmetik Ortalaması: 2,16 olmuştur. Bu sonuçlardan kesinlikle katılmıyorum yönünde belirgin bir sonuç çıkmıştır.

Tablo. 5 Başörtüsünün İlk ve Ortaöğretimde Yasaklanmasına Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	20,7	8,8	2,9	17,6	50,0
Ege	11,2	9,7	6,9	13,9	58,3
Akdeniz	8,0	14,0	8,0	24,0	46,0
İç Anadolu	19,5	22,0	9,2	14,5	34,8
Karadeniz	26,0	14,0	10,0	4,0	46,0
Doğu An.	17,0	26,5	8,7	17,4	30,4
Güneydoğu	22,2	22,2	16,7	11,1	27,8
Öğrenci	16,6	15,9	8,8	13,3	45,4
Kadın	15,7	20,9	6,0	12,0	45,4
Erkek	19,7	14,9	10,8	16,8	37,8
Türkiye ort	18,5	17,2	8,6	14,5	41,2

Türkiye ortalamasında yüzde 55,7 gibi bir katılma söz konusudur. Bu rakamlardan başörtüsünün ilk ve ortaöğretimde yasaklanmasına karşı bir katılma ve destek görülmektedir. Başörtüsünün ilk ve orta öğretimde yasaklanması konusunda görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,60 ve Aritmetik Ortalaması: 3,41 olmuştur. Bu sonuçlardan katılma yönünde belirgin bir sonuç çıkmıştır.

Tablo. 6 Başörtüsünün Kamu kuruluşlarında Yasaklanmasına Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	32,4	21,0	6,9	8,8	30,9
Ege	19,4	25,1	6,9	15,3	33,3
Akdeniz	42,0	16,0	4,0	4,0	34,0
İç Anadolu	37,2	27,7	9,2	8,9	17,0
Karadeniz	36,0	28,0	6,0	8,0	22,0
Doğu An.	43,5	39,1	8,7	-	8,7
Güneydoğu	44,4	33,4	-	11,1	11,1
Öğrenci	35,1	23,8	7,1	8,7	25,3
Kadın	32,5	27,8	6,4	9,2	24,1
Erkek	37,8	25,1	7,9	8,6	20,6
Türkiye ort	35,6	26,3	7,2	8,8	22,1

Türkiye ortalamasında yüzde 61,9 gibi bir katılmama söz konusudur. Bu rakamlardan başörtüsünün kamu kurum ve kuruluşlarında yasaklanmasına karşı bir muhalif duruş görülmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarında başörtüsü yasağı konusunda görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,57 ve Aritmetik Ortalaması: 2,55 olmuştur. Bu sonuçlardan nötr yönünde belirgin bir sonuç çıkmıştır.

Tablo. 7 Başörtüsünün Siyasi bir simge olarak nitelendirilmesine Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	33,8	20,6	2,9	16,2	26,5
Ege	23,6	23,6	4,2	19,4	29,2
Akdeniz	34,0	30,0	2,0	28,0	6,0
İç Anadolu	43,9	25,9	7,7	10,7	11,8
Karadeniz	32,0	26,0	4,0	16,0	22,0
Doğu An.	39,1	34,8	-	8,7	17,4
Güneydoğu	44,4	27,8	-	-	27,8
Öğrenci	34,9	23,4	4,4	18,5	18,8
Kadın	32,9	24,9	4,4	18,5	19,3
Erkek	41,9	25,6	6,7	10,5	15,3
Türkiye ort	38,0	25,6	5,4	14,2	16,8

Türkiye ortalamasında yüzde 63,6 gibi bir katılmama söz konusudur. Bu rakamlardan başörtüsünün siyasi bir simge olduğu düşüncesine karşı kesin bir muhalif duruş görülmektedir. Başörtüsünün siyasi bir simge olarak algılanması konusunda görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,52 ve Aritmetik Ortalaması: 2,45 olmuştur. Bu sonuçlardan kesinlikle katılmıyorum (nötr) yönünde belirgin bir sonuç çıkmıştır.

Tablo. 8 Başörtüsünün İrticai Bir Simge ve T.C için Tehlike Olduğu Görüşüne Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	42,7	30,9	2,9	14,7	8,8
Ege	30,5	34,7	4,2	13,9	16,7
Akdeniz	56,0	26,0	2,0	10,0	6,0
İç Anadolu	50,7	27,7	7,8	7,8	6,0
Karadeniz	44,0	28,0	2,0	10,0	16,0
Doğu An.	52,2	34,7	4,3	8,8	-
Güneydoğu	66,7	16,6	-	5,6	11,1
Öğrenci	45,4	28,0	6,0	11,1	9,5
Kadın	39,8	32,1	4,8	14,9	8,4
Erkek	54,0	25,7	6,0	5,7	8,6
Türkiye ort	47,7	28,7	5,6	9,6	8,4

Türkiye ortalamasında yüzde 76,4 gibi bir katılmama söz konusudur. Bu rakamlardan başörtüsünün irticai bir simge ve Türkiye için bir tehlike olduğu düşüncesinin kesinlikle kabul edilmediği görülmektedir.

Başörtüsünün irticai gerici simge konusunda görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,30 ve Aritmetik Ortalaması: 2,01 olmuştur. Bu sonuçlardan kesinlikle katılmıyorum yönünde belirgin bir sonuç çıkmıştır.

**Tablo. 9 “Başörtülü Kadın, Diğerlerinden Daha Üstündür”
Görüşüne Yaklaşımınız**

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	57,4	29,3	5,9	5,9	1,5
Ege	61,1	30,5	1,4	4,2	2,8
Akdeniz	60,0	34,0	4,0	-	2,0
İç Anadolu	51,8	29,8	5,3	7,1	6,0
Karadeniz	40,0	44,0	-	6,0	10,0
Doğu An.	39,1	43,5	4,4	8,7	4,3
Güneydoğu	77,8	-	-	22,2	-
Öğrenci	57,3	32,9	3,8	4,1	1,9
Kadın	58,2	32,9	3,2	3,7	2,0
Erkek	49,8	30,2	5,1	7,9	7,0
Türkiye ort	53,6	31,5	4,2	6,0	4,7

Türkiye ortalamasında yüzde 85,1 gibi bir katılmama söz konusudur. Bu rakamlardan “Başörtülü Kadın, Diğerlerinden Daha Üstündür” düşüncesine karşı kesin bir muhalif duruş görülmektedir.

Başörtüsü takan kadınlar üstündür konusunda görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,08 ve Aritmetik Ortalaması: 1,75 olmuştur. Bu sonuçlardan kesinlikle katılmıyorum yönünde net bir sonuç çıkmıştır.

Türkiye ortalamasında yüzde 40,1 gibi bir katılmama, yüzde 29,1 gibi katılma ve yüzde 30,5 gibi kararsızlık söz konusudur. Bu rakamlardan “Başörtüsü Yasağının Arkasında Başta İsrail Olmak Üzere Dış Güçler Vardır” düşüncesi konusunda net bir sonuç çıkmamakla birlikte katılmama biraz daha öne çıkmıştır. Başörtüsü yasağının arkasında İsrail’in olduğu varsayımından hareketle görüşü alınan deneklerin minimum: 1, maximum: 5, Standart sapması: 1,26 ve Aritmetik Ortalaması: 2,81 olmuştur. Bu sonuçlardan katılmıyorum düşüncesi biraz daha ön plana çıkmıştır.

Tablo. 10 “Başörtüsü Yasağının Arkasında Başta İsrail Olmak Üzere Dış Güçler Vardır” Görüşüne Yaklaşımınız

Konu Başlıkları	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Fikrim Yok	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
Marmara	20,5	22,1	22,1	25,0	10,3
Ege	22,2	26,4	27,8	12,5	11,1
Akdeniz	18,0	22,0	30,0	24,0	6,0
İç Anadolu	16,7	20,9	28,0	17,0	17,4
Karadeniz	18,0	24,0	28,0	8,0	22,0
Doğu An.	17,4	17,4	30,4	26,1	8,7
Güneydoğu	33,3	11,2	22,2	11,1	22,2
Öğrenci	16,8	22,6	31,8	16,0	12,8
Kadın	16,9	21,3	36,1	14,9	10,8
Erkek	20,3	22,2	25,1	19,4	13,0
Türkiye ort	18,4	21,7	30,5	17,5	11,9

3. Başörtüsü Haberleriyle İlgili Gazete İçerik Analizleri

Başörtüsü üzerine 9 gazetede toplam 290 haber yayınlanmıştır. Haberlere içerik analizi uygulanmıştır. Gazetelerle ilgili içerik ve teknik özellikler sayısallaştırılmıştır.

En fazla başörtü haberi yayınlayan gazete 66 haberle yüzde 22.8, Zaman 57 haberle yüzde 19.7 Cumhuriyet, 48 haberle yüzde 16.6 ile Hürriyet, 28 haberle yüzde 9.87’şerle Radikal ve Yeni Şafak ve 24 haberle yüzde 8.3 ile Yeni Akit gelmektedir. En az haberi Ortadoğu gazetesi yaparken onu Sözcü ve taraf gazetesi izlemiştir.

Tablo. 1 Başörtüsü Haberlerinin Yayınlandığı gazeteler ve haber sayısı

<i>GAZETELER</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Cumhuriyet	57	19,7	19,7
Hürriyet	48	16,6	36,2
Ortadoğu	6	2,1	38,3
Radikal	28	9,7	47,9
Sözcü	12	4,1	52,1
Taraf	21	7,2	59,3
Yeni Akit	24	8,4	67,6
Yeni Şafak	28	9,7	77,5
Zaman	66	22,5	100,0
Total	290	100	100

Başörtüsü konusunda en fazla haber 32 adetle yüzde 11.0 ile 21 Ekim’de yapılmış onu 30 haberle yüzde 10.3 ile 22 Ekim 2010 ve 22 haber yüzde 7.2 ile 20 Ekim 2010 tarihleri izlemiştir.

Gazetelerde başörtüsüyle ilgili yayımlanan yazıların dağılımında ise 211 yüzde 72.8 ile haber açık ara ilk sırada gelirken, 61 adetle yüzde 21.0 ile köşe yazısı, 11 adet yüzde 3.8 ile röportaj ve 4 adet yüzde 1.4 ile yazı dizisi ve 3 yüzde 1,0 ile yorum yazısı gelmektedir.

Gazetelerde başörtüsüyle ilgili yayımlanan yazıların sayfalardaki konumlarında en fazla yüzde 53.8 ile üst sıra dikkat çekmekte, yüzde 24.5 ile orta ve yüzde 21.4 ile alt yerler göze batmaktadır.

Haberlerin sayfadaki büyüklüğü yüzde 51.7 ile çeyrek sayfa ilk sırada gelirken, yüzde 35.9 ile yarım sayfa dikkat çekmektedir. Haberlerin yüzde 64.5’inde resim ve görsellik varken, yüzde 34.5’inde bulunamamıştır. Resim bulunan haberlerin yüzde 51.5’inde siyah-beyaz resim varken, yüzde 49.5’inde renkli resim kullanılmıştır.

Gazetelerde başörtüsüyle ilgili yayımlanan yazıların dağılımında ise 211 yüzde 72.8 ile haber açık ara ilk sırada gelirken, 61 adetle yüzde 21.0 ile köşe yazısı, 11 adet yüzde 3.8 ile röportaj ve 4 adet yüzde 1.4 ile yazı dizisi ve 3 adet yüzde 1,0 ile editöryal yazısı gelmektedir.

Tablo. 2 Gazetelerde Çıkan Yazıların Türleri

	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Haber	211	72,8	72,8
Röportaj	11	3,8	76,6
Köşe Yazısı	61	21,0	97,6
Yazı Dizisi	4	1,4	99,0
Editoryal	3	1,0	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Haberlerin yüzde 97.2'sinde başörtüsü karşıtı bir resim veya görsellik kullanılmamış yüzde 2.8'inde ise kullanılmıştır. Başörtüsü karşıtı resmin kullanıldığı 9 haberin 8'inde AKP hedef alınırken, 1'inde ise tarikatlar eleştiri konusu yapılmıştır. Başörtüsü karşıtı resmin kullanıldığı 9 haberin 8'inde AKP hedef alınırken, 1'inde ise tarikatlar eleştiri konusu yapılmıştır.

Başörtüsü karşıtı resimlerin yüzde 91.0'i olumsuz, yüzde 9.0'u nötr bulunmuştur. Üniversitede başörtüsü yasağına haberlerin yüzde 53.1'i olumsuz, yüzde 24.1'i olumlu ve yüzde 15.2'si ise nötr olarak yaklaşmaktadır. Laikliğe ve başörtüsü yasağına karşı bir içerik haberlerin yüzde 70.3'ünde yokken, yüzde 29.3 ile olumlu bir yaklaşım bulunmuştur. Haberlerde laikliğe karşı içerik yüzde 40 ile CHP'yi, yüzde 35 ile hukuk, eğitim ve yargı alanını, yüzde 24 ile laik dernek ve vakıfları hedef almaktadır.

Laikliğe karşı metin hedef aldığı kesimleri yüzde 75.0 olumsuz, yüzde 25.0'inde nötr göstermektedir. Laikliğin ve zihniyetin eleştirildiği metinlerin yüzde 99.0'unda resim veya karikatür yokken, yüzde 1.0'inde ise kullanılmıştır. Kullanılan 3 görselin ikisinde CHP birinde ise laik devlet eleştirilmiştir.

İlk ve ortaöğretimdeki başörtüsü yasağına karşı haberlerin yüzde 56.0'sı olumlu, yüzde 20.0'si olumsuz ve yüzde 24.0'ü ise nötr yaklaşmıştır. Yayınlanan 211 haberin yüzde 62.0'sinde yorum varken, yüzde 38.0'inde bulunmamıştır.

Haberlerde en çok kullanılan kavram yüzde 47.2 ile "üniversitelerde başörtüsü yasağı kalkmalı" şeklinde olmuştur. Onu yüzde 14, 5 ile "Daha fazla özgürlük ve demokrasi konusu işlenmiştir. Haberlerde en çok geçen kurum ise ilk sırada yüzde 30.5 ile üniversiteler, yüzde 25,0 ile YÖK, yüzde 22.0 ile Ak Parti, yüzde 14,5 ile CHP ve yüzde 8,0 ile diğerleri olmuştur.

Haberlerde en fazla kullanılan kaynak yüzde 65,9 ile gazetenin kendi muhabiri-kaynağı olurken, yüzde 14,5 ile Anadolu Ajansı ve yüzde 5,9 ile ANKA ajansı olmuştur.

Tablo. 3 Haber veya Köşe yazısı kimi destekliyor

<i>Haberde Desteklenenler</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Belirsiz	51	17,6	17,6
Dindarlar	104	36,1	53,6
Laikler	94	32,5	86,2
Demokrasi	22	7,6	93,8
Tarafsız	9	2,9	96,7
MHP politikaları	4	1,2	97,9
AKP Hükümeti	6	2,1	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Haberlerde yüzde 35,9 ile dindarlar, yüzde 32,4 ile Laikler desteklenmektedir.

Tablo. 4 Haberde Başörtüsü Yasağına Karşı Tutum

<i>Başörtüsü Yasağına yaklaş</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Olumlu	54	19,0	19,0
Olumsuz	169	58,2	77,2
Nötr	67	22,8	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Haberlerin yüzde 58,2'si başörtüsü yasağına karşı çıkarken, yüzde 19,0'u desteklemekte ve yüzde 22,8'i ise tarafsız bir tutum sergilemektedir.

Tablo. 5 Kamu Çalışanlarına Başörtüsü Yasağına Karşı Tutum

<i>Kamu Çalışanlarının Başörtüsü Yasağına yaklaş</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Belirsiz	232	80,0	80,0
Olumlu	16	5,5	85,5
Olumsuz	25	8,6	94,1
Nötr	17	5,9	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Kamu çalışanlarına uygulanan başörtüsü yasağı konusu yüzde 80,0 haberde işlenmezken, yüzde 8,6'sı yasağa olumsuz, yüzde 5,5'i olumlu yüzde 5,9'u ise tarafsız yaklaşmaktadır.

Tablo. 6 İlk ve Orta Öğretimdeki Başörtüsü Yasağına Karşı Tutum

<i>İlk ve Orta Öğretimdeki Başörtüsü Yasağına yaklaş</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Belirsiz	214	73,8	73,8
Olumlu	42	14,5	88,6
Olumsuz	15	5,2	93,8
Nötr	19	6,5	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

İlk ve Ortaöğretimde başörtüsü yasağı konusunda haberlerin yüzde 73,8'i bu konuyu işlemezenken, yüzde 14,5'i olumlu, yüzde 5,2'si olumsuz ve yüzde 6,2'si ise tarafsız yaklaşmaktadır.

Tablo. 7 Üniversitedeki Başörtüsü Yasağına Karşı Tutum

<i>Üniversitedeki Başörtüsü Yasağına yaklaşım</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
Belirsiz	21	7,2	7,2
Olumlu	70	24,1	31,3
Olumsuz	154	53,2	84,5
Nötr	45	15,5	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Üniversitede başörtüsü yasağı konusunda haberlerin yüzde 7,2'i bu konuyu işlemezken, yüzde 24,1'i olumlu, yüzde 53,2'si olumsuz ve yüzde 15,5'si ise tarafsız yaklaşmaktadır.

Tablo. 8 Haberlerde Başörtüsü Yasağının Sebebi Olarak Görülenler

<i>Haberde Hedef alınanlar</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Top.Yüzde</i>
Yok	182	62,8	62,8
Laik Devleti	10	3,4	66,2
CHP	39	13,4	79,7
Laik (dernek, vakıf vb)	23	7,9	87,6
Siyaset, Hukuk ve Eğitim	34	11,7	99,3
YÖK	2	0,8	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Başörtüsü haberlerinin yüzde 62,8'inde herhangi bir hedef gösterilmezken, yüzde 13,4'ünde CHP, yüzde 11,7'sinde ise siyaset, hukuk ve eğitim kurumları olumsuz gösterilmiştir.

Haber veya köşe yazısında olumsuz önyargı Cumhuriyet gazetesinde tamamen dindarları, Hürriyet'te yüzde 90 dindarları, yüzde 10 laikleri, Ortadoğu gazetesinde AKP yöneticilerini, Radikal'de yüzde 25'erlik oranlarla dindarlar, laikler, CHP ve YÖK'ü hedef seçiyor. Sözcü gazetesi yüzde 85 dindarları yüzde

15 laikleri, Taraf çok az haberde önyargı yaparken bunlar İslam âlemi ve YÖK'e yönelik. Yeni Şafak gazetesi yüzde 85 laikleri yüzde 15 CHP'yi hedef alıyor. Zaman gazetesi yüzde 58 Laikleri, yüzde 30 CHP'yi yüzde 4'erlik oranlarla İslam âlemi, Laik sistem ve köşe yazarlarını hedef almaktadır. Yeni Akit gazetesi ise haberlerin tamamında Laiklere önyargılı yaklaşmaktadır.

Tablo. 9 Başörtüsü Yasağını Savunan Haberler Kimi Hedef Alıyor

Haberde Hedef Alınan	Sıklık	Yüzde	Top. Yüzde
Yok	198	68,3	68,3
Tarikatları	2	0,7	69,0
AKP'yi	66	22,8	91,7
Siyasal İslam	13	4,5	96,2
Başörtülüleri	8	2,7	99,0
Din Adamları	3	1,0	100,0
Toplam	290	100,0	100,0

Cumhuriyet gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin yüzde 51'inde olumsuz, yüzde 26'sında olumlu yüzde 23'ünde ise nötr yaklaşmıştır. Hürriyet gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin yüzde 46'sında olumlu, yüzde 29'unda olumsuz yüzde 25'ünde ise nötr yaklaşmıştır. Radikal gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin yüzde 11'inde olumlu, yüzde 39'unda olumsuz yüzde 50'sinde ise nötr yaklaşmıştır. Sözcü bütün haberlerinde başörtüsü yasağını desteklemiştir. Taraf yüzde 85 nötr, yüzde 15'inde olumsuz yaklaşmıştır. Yeni Şafak gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin yüzde 78'inde olumsuz, yüzde 22'sinde nötr yaklaşmıştır. Zaman gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin yüzde 93'inde olumsuz, yüzde 7'sinde nötr yaklaşmıştır. Yeni Akit gazetesi başörtüsü yasağına ilişkin yaptığı haberlerin tamamında yasağa karşı çıkmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde haberlerin içeriğine yansıyan olumlu önyargı yüzde 72 ile Laiklik konusundan kaynaklanmaktadır. Hürriyet gazetesinde Laikliğe karşı olumlu önyargı yüzde 33'e ulaşmaktadır. Radikalde ise bu oran yüzde 18, Taraf gazetesinde ise yüzde 5 olmaktadır. Muhafazakar gazetelerde Laikliğe karşı olumlu bir önyargı hiç görülmezken, Dindarlara olan olumlu ön-

yargı Zaman gazetesinde yüzde 45.5, Yeni Şafak'ta yüzde 44.4 ve Yeni Akit gazetesinde yüzde 21 olmaktadır.

Gazeteler başörtüsü haberini en çok 21 Ekim günü yapmışlardır. Cumhuriyet 5 Ekim'de, Taraf ve Yeni Şafak 6 Ekim'de, Hürriyet 20 Ekim'de, Sözcü ve Zaman 21 Ekim'de, Ortadoğu ve Radikal 22 Ekim'de Yeni Akit ise 11 Kasım'da en fazla başörtüsü haberi yayınlamıştır.

Cumhuriyet yayınladığı başörtüsü haberlerinin yarıya yakınını (%45) 4. sayfasında ele almış onu 5. 6. Sayfa izlemiştir. Hürriyet yayınladığı başörtüsü haberlerinin birbirine yakın oranlarda yüzde 15'er 17. 18. Ve 19. Sayfalarında ele almıştır. Ortadoğu gazetesi tamamına yakınını 1. 8 ve 9. Sayfada ele almıştır. Radikal daha çok 8. ve daha sonra 4. sayfada ele almıştır. Sözcü 1. Ve 5. Sayfada ele almıştır. Taraf 10. 11. Ve 13. Sayfada ele almıştır. Yeni Şafak en çok 1. Sayfada daha sonra 12. 13 ve 14. Sayfada ele almıştır. Zaman en çok 1. 13. Ve 21. Sayfada ele almıştır. Yeni Akit ise en fazla 1. 8. 9. 10. Ve 11. Sayfada ele almıştır.

Başörtüsü ile ilgili yazıların dağılımına göre Cumhuriyet gazetesinin yayınlarının tamamı haber şeklindedir. Hürriyet'te yüzde 47.9'u haber, yüzde 50.0'si köşe yazısı ve yüzde 2.1'ise yazı dizisi şeklinde yayınlanmıştır. Ortadoğu gazetesinde yüzde 66.7 haber ve yüzde 33.3 köşe yazısı çıkmıştır. Radikal'de yüzde 78.6 haber, yüzde 7.1'er röportaj ve yazı dizisi yüzde 3.6'şar yorum ve köşe yazısı çıkmıştır. Sözcü gazetesinde yüzde 75.0 haber, yüzde 25 köşe yazısı çıkmıştır. Taraf'ta yüzde 81 haber yüzde 21.4 köşe yazısı ve yüzde 3.1 yazı dizisi çıkmıştır. Yeni Şafak'ta yüzde 75 haber ve 21.4 köşe yazısı ve 3.6 yazı dizisi çıkmıştır. Zaman'da yüzde 62.1 haber, yüzde 30.3 köşe yazısı ve yüzde 7.6 röportaj çıkmıştır. Yeni Akit'te ise yüzde 75.0 haber, yüzde 16.7 köşe yazısı ve yüzde 8.3 röportaj çıkmıştır.

Gazetelerinin hepsi başörtüsü haberlerinin çoğunu gazetenin üst tarafında yayınlamışlardır. Gazetelerin haberleri verirken kullandıkları sayfa büyüklüğü ¼ (çeyrek) sayfa ve ½ (yarım) sayfa şeklinde olmuştur. Tam sayfa büyüklüğünde haber, röportaj veya yazı dizisini en fazla Radikal, Zaman ve Yeni Şafak yayınlamıştır.

Başörtüsü haberlerin yüzde 64.5'i fotoğraflı yüzde 34.5'i ise fotoğrafsız olarak yayınlanmıştır. Haberlerinde en fazla fotoğraf kullanan gazete yüzde 90.5 ile Taraf, yüzde 79.2 ile Yeni Akit, yüzde 75 ile Sözcü ve yüzde 68.4 ile Cumhuriyet olmuştur. En az fotoğrafı Ortadoğu gazetesi kullanmıştır. Cumhuriyet, Taraf ve Ortadoğu gazeteleri haberlerinde yer alan fotoğraflarının tamamında siyah-beyaz resim, Sözcü ise tamamen renkli resim yayınlamıştır. Diğer gazete-

ler ise siyah-beyaz ve renkliyi kullanmakla birlikte en fazla renkli fotoğrafları tercih etmişlerdir.

En fazla haber fotoğrafını 43 adetle Zaman ve Cumhuriyet kullanmıştır. Yeni Akit 19, Hürriyet 18 ve Yeni Şafak 17 adet fotoğraf kullanmıştır. En büyük boyutta (250 Cm kareden daha büyük) resmi kullanan gazete bunu 5 haberde gerçekleştiren Zaman olmuştur. Onu birer haberler Yeni Şafak ve Radikal izlemiştir. Yine Zaman gazetesi büyük ebat resim kullanmada diğer gazetelerden açık ara önde çıkmış onu Cumhuriyet, Yeni Akit ve Sözcü izlemiştir.

Cumhuriyet gazetesinin haberlerinde en fazla vurgu yapılan tema ise yüzde 68.4 ile üniversitelerde başörtüsü yasağıyla ilgili konular olmuştur. Hürriyet gazetesinin haberlerinde en fazla vurgu yapılan konu yüzde 16.7 ile “daha fazla özgürlük”, yüzde 29.2 ile “başörtüsü yasağının ilk, orta ve üniversitede devam etmesi”, yüzde 10.4 ile “başörtüsü siyasal bir simgedir”. Yüzde 8.3 ile “başörtüsü yasağı tüm eğitim kurumlarında ve kamuda tamamen kaldırılmalı”, Yüzde 6.3 ile “üniversitelerde başörtüsü yasağıyla kalkmalı”, yüzde 10.4 ile laikliğin övülmesi, yüzde 6.3’er ile “başörtüsünün gündemi sürekli meşgul etmesi” ile “başörtüsü serbestliği gericiliği artırır” şeklinde olurken, haberlerin yüzde 12.4’ünde ise belirgin bir kanaat tespit edilememiştir.

Radikal gazetesinin haberlerinde en fazla vurgu yapılan konu yüzde 39.3 ile daha fazla özgürlük, yüzde 10.6 ile başörtüsü yasağının ilk ve orta öğretimde devam etmeli, yüzde 7.1’erlik oranlarla başörtüsü yasağı tüm eğitim kurumlarında ve kamuda tamamen kaldırılmalı ile başörtüsü yasağı tüm eğitim kurumlarında ve kamuda devam etmeli. Yüzde 25.0 ile üniversitelerde başörtüsü yasağıyla kalkmalı, yüzde 5.4’er ile başörtüsü dinin gereği ve başörtüsü irticayı artırır şeklinde olmuştur.

Ortadoğu gazetesi başörtüsü haberlerinde yüzde 33.3 oranında AKP’yi olumsuz yönde yansıtmıştır. Haberlerinin yüzde 16.7’sinde başörtüsünü gereksiz gündem, yine yüzde 16.7’sinde Başörtüsü yasağının tüm eğitim kurumlarında devam etmesini isterken, iki haberinde (yüzde 33.3) ise üniversitelerde başörtüsü yasağının kaldırılmasını işlemiştir.

Sözcü gazetesi başörtüsü yasağı üniversitelerden kaldırılmalı şeklinde hiçbir haber yayınlamamıştır. Sözcü gazetesinin haberlerinde en fazla vurgu yapılan konu yüzde 33.3 ile başörtüsü yasağının ilk ve orta öğretimde devam etmeli, yüzde 25.0’le başörtüsü yasağı üniversitelerde devam etmeli, yüzde 25.0 ile başörtüsü yasağı tüm eğitim kurumlarında ve kamuda devam etmeli ve yüzde 8.3 ile başörtüsü yasağı ilk ve ortaöğretimde kaldırılmalı şeklinde olmuştur.

Taraf gazetesinin haberlerinde en fazla vurgu yapılan konu yüzde 66.7 ile daha fazla özgürlük, yüzde 9.5 ile başörtüsü yasağının kamu ve ilk ve orta öğretimde devam etmeli, yüzde 4.8'erlik oranlarla başörtüsü yasağı ilk ve ortaöğretimde devam etmeli, başörtüsü gündemi gereksiz yere işgal ediyor, Laikliğin övülmesi, Başörtülülerin övülmesi şeklinde olmuştur.

Yeni Şafak gazetesi haberlerinin yüzde 64.3'ünde başörtüsü yasağı üniversitelerden kaldırılmalı, yüzde 7.1 başörtüsü yasağı ilk öğretimde kaldırılmalı, yüzde 3.6'şarlık oranlarda başörtüsü yasağı ortaöğretimde kalkmalı, ilk ve orta öğretimde sürmeli, üniversitelerde sürmeli, daha fazla özgürlük, AKP'nin övülmesi ve CHP'nin övülmesi şeklinde yayın yapmıştır.

Zaman gazetesi haberlerinin yüzde 54.5'inde başörtüsü yasağı üniversitelerden kaldırılmalı, yüzde 21.2 ile daha fazla özgürlük-demokrasi, yüzde 4.5'şer ile CHP'nin eleştirilmesi ile Başörtülülerin övülmesi, yüzde 3'erle Anayasa Mahkemesi ve başörtüsü dinin gereğidir. Yüzde 1.5'erlik oranlarda ise AKP'nin övülmesi ile eleştirilmesi, başörtüsü yasağının devam etmesi ve laik devletin övülmesi konularında yayın yapmıştır.

Yeni Akit gazetesi haberlerinin yüzde 54.2'sinde başörtüsü yasağı üniversitelerden kaldırılmalı, yüzde 33.3 ile başörtüsü yasağı tüm eğitim kurumlarında ve kamuda kaldırılmalı, yüzde 4.2'şer ile laiklerin eleştirilmesi, daha fazla özgürlük ve demokrasi ve Anayasa Mahkemesi konularında yayın yapmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin başörtüsü haberlerinin yüzde 75.0'inde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 25.0'inde yoktur. Hürriyet gazetesinin haberlerinin yüzde 33.3'ünde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 66.7'sinde yoktur. Sözcü gazetesinin haberlerinin yüzde 91.7'sinde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 8.3'ünde yoktur. Ortadoğu gazetesinin haberlerinin yüzde 16.7'sinde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 83.3'sinde yoktur. Radikal gazetesinin haberlerinin yüzde 32.1'inde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 67.9'unda yoktur. Taraf gazetesinin haberlerinin yüzde 9.5'sinde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 91.5'inde yoktur. Zaman gazetesinin haberlerinin yüzde 3.0'ünde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 97.0'sinde yoktur. Yeni Şafak gazetesinin haberlerinin yüzde 3.6'sinde başörtüsü karşıtı bir ifade varken yüzde 96.4'ünde yoktur. Yeni Akit gazetesinin haberlerinin tamamında başörtüsü karşıtı bir ifade yoktur.

Cumhuriyet gazetesi başörtüsü haberlerinin yüzde 96'sında AKP'yi, yüzde 4.0'inde ise başörtülü kadınları hedef almaktadır. Hürriyet gazetesi başörtüsü haberlerinin yüzde 48.0'inde siyasal İslamı, yüzde 26.0'inde AKP'yi, yüzde

10.0'unda tarikatları, yüzde 8.0'inde ise başörtülü kadınları, yüzde 4.0'ünde CHP'yi, yüzde 4.0'ünde din adamlarını hedef almaktadır. Sözcü gazetesi başörtüsü haberlerinin yüzde 48.0'inde siyasal İslamı, yüzde 26.0'inde AKP'yi, yüzde 10.0'unda tarikatları, yüzde 8.0'inde ise başörtülü kadınları, yüzde 4.0'ünde CHP'yi, yüzde 4.0'ünde din adamlarını hedef almaktadır. Radikal gazetesi başörtüsü karşıtı olarak değerlendirilen haberlerinin yüzde 85.0'inde AKP'yi yüzde 15.0'inde YÖK'ü hedef almıştır. Sözcü gazetesi ise başörtüsü karşıtı olarak değerlendirilen haberlerinin yüzde 93.0'ünde AKP'yi yüzde 7.0'sinde başörtülü kadınları hedef almıştır.

Cumhuriyet, Hürriyet, Radikal ve Sözcü gazeteleri başörtüsü karşıtı ifadelerde hedef aldığı kesimleri olumsuz yönde göstermiştir.

Radikal ve Sözcü gazeteleri başörtüsü karşıtı ifadelerde hedef aldığı kesimleri olumsuz yönde yansıtırken resim kullanmamıştır. Hürriyet gazetesi 1 haberinde, Cumhuriyet gazetesi ise 5 haberinde olumsuz ifadeleri destekleyen görseller kullanmıştır. Hürriyet kullandığı görselinde tarikatları eleştirirken, Cumhuriyet gazetesi 8 farklı görselinde de AKP'yi olumsuz olarak göstermiştir. Laikliğe ve başörtüsü yasağına karşı olan ifadelerin ve yasakçı zihniyetin olumsuz olarak haberleştirilme oranı Zaman gazetesinde yüzde 48.5'e, Yeni Şafak'ta yüzde 21.4'e ve Radikal gazetesinde yüzde 32.1 şeklinde olmuştur.

Laikliğe ve başörtüsü yasağına karşı olan ifadelerin ve yasakçı zihniyetin olumsuz olarak haberleştirilirken pek fazla görsellik kullanılmamıştır. Sadece Yeni Şafak birer görselde CHP'yi ve Laik devleti eleştirirken, Zaman gazetesi de sadece bir görselinde CHP'yi eleştirmiştir.

Laikliğe ve başörtüsü yasağına karşı, yasakçı zihniyetin olumsuz olarak haberleştirilmesinde Zaman gazetesi yüzde 10.0 Laik devleti, yüzde 55.0'ında CHP'yi, 27.0'sinde Laik dernek ve vakıfları ve yüzde 8.0'inde ise hukuk ve eğitim alanlarını eleştirmiştir. Yeni Şafak gazetesi yüzde 60.0'ında CHP'yi, 20.0'sinde Laik dernek ve vakıfları ve yüzde 20.0'inde ise hukuk ve eğitim alanlarını eleştirmiştir. Yeni Akit haberlerinin tamamında Laik dernek ve vakıfları eleştirmiştir. Radikal gazetesi yüzde 11.0 Laik devleti, yüzde 34.0'ında CHP'yi, yüzde 34.0'ünde Laik dernek ve vakıfları ve yüzde 11.0'inde ise hukuk ve eğitim alanlarını ve yüzde 10 ile YÖK'ü eleştirmiştir. Kamuda başörtüsü yasağını ele alan haberleri yayınlayan gazetelerden Zaman gazetesinin haberlerinde yasağına karşı yüzde 75.0 olumsuz, yüzde 25.0'inde olumlu yaklaşmıştır. Yeni Şafak gazetesinin haberlerinde yasağına karşı yüzde 50.0 olumsuz, yüzde 25.0'inde olumlu ve yüzde 25.0'inde nötr yaklaşmıştır. Yeni Akit ve Taraf gazetelerinin

haberlerinde yasağa karşı tamamen olumsuz yaklaşmıştır. Radikal gazetesinde ise olumlu ve olumsuz haberler eşit sayıda çıkmıştır. Cumhuriyet yüzde 66.7'sinde olumlu, yüzde 33.3'ünde olumsuz yaklaşırken, Hürriyet gazetesi haberlerinin yüzde 80.0'inde yasağa olumlu yüzde 20.0'sinde olumsuz yaklaşmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin haberlerinin yüzde 80.7'sinde yorum varken, yüzde 19.3'ünde ise yorum bulunmamıştır. Hürriyet'te haberlerin yüzde 45.0'inde yorum varken, yüzde 55.0'inde bulunmamıştır. Ortadoğu, Taraf ve Yeni Şafak'ın haberlerinde hiç yorum bulunmamıştır. Zaman gazetesi haberlerinin yüzde 19.0'unda yorum varken, yüzde 81.0'inde yoktur. Yeni Akit haberlerinin yüzde 30.0'unda yorum varken, yüzde 70.0'inde yoktur. Radikal gazetesi haberlerinin yüzde 18.0'unda yorum varken, yüzde 82.0'sinde bulunmamıştır.

Gazetelerin haber içeriklerinde en fazla kullandıkları ifadeler arasında Zaman'da yüzde 64.7 ile "başörtüsü yasağı üniversiteden kalksın" gelmektedir. Bu ifade Yeni Şafak'ta yüzde 64.3, Yeni Akit'te yüzde 54.2, Ortadoğu'da yüzde 50, Radikal'de yüzde 28.6, Taraf'ta yüzde 14.3 ve Hürriyet'te 10.4 olurken Sözcü gazetesinde ise hiç görülmemiştir. Zaman gazetesi daha fazla özgürlük ve demokrasi kavramına yüzde 92.9, Yeni Şafak yüzde 47.4, Radikal yüzde 46.7, Cumhuriyet yüzde 39.3 ve Ortadoğu ise yüzde 33.3 oranında vurgu yapmıştır. Taraf gazetesi haberlerinde en fazla vurguyu özgürlük ve demokrasi kavramına yapmıştır. Sözcü gazetesi ise haberlerinin yüzde 91.7'nde "başörtüsü yasağının ilk, orta ve yüksek öğretimin yanı sıra kamu kuruluşlarında da devam etmesini" belirtmiştir. Yeni Akit gazetesi haberlerinde yüzde 50.0 ile daha fazla özgürlük ve demokrasi ile yüzde 40 oranında başörtüsünün tüm kamu kuruluşları ve okullarda serbest bırakılmasını işlemiştir. Cumhuriyet, Hürriyet ve Sözcü gazetesi başörtüsünü bir siyasi simge olarak görmüştür. Başörtüsüne özgürlüğü ve serbestliği en fazla isteyen gazeteler Yeni Akit, Zaman, Yeni Şafak ve Taraf olmuştur.

Gazetelerin en fazla kullandığı sözcükler Cumhuriyet'te, Üniversite, CHP ve Recep Tayyip Erdoğan-AKP Hükümeti olmuştur. Hürriyet'te YÖK, Recep Tayyip Erdoğan-AKP Hükümeti olmuştur. Ortadoğu gazetesinde Recep Tayyip Erdoğan-AKP Hükümeti, MHP olmuştur. Sözcü gazetesinde Recep Tayyip Erdoğan-AKP Hükümeti ve YÖK olmuştur. Taraf gazetesinde YÖK, Üniversiteler ve Anayasa Mahkemesi olmuştur. Yeni Şafak gazetesinde Üniversiteler ve YÖK olmuştur. Yeni Akit'te YÖK, Recep Tayyip Erdoğan-AKP Hükümeti ve CHP olmuştur. Zaman'da CHP ve YÖK olmuştur.

Gazetelerin haber kaynakları arasında Anadolu Ajansı'nı kullanımı Cumhuriyet'te yüzde 33.3, Hürriyet'te yüzde 20.8, Yeni Şafak yüzde 19.0, Radikal'de yüzde 17.9 ve Yeni Akit'te yüzde 15.0 olmuştur. Sözcü gazetesi haberlerinin tamamında AP'yi kullanmıştır. Gazetelerin kendi imkanlarıyla olayları haberleştirme oranı Cumhuriyet'te yüzde 33.3, Hürriyet'te yüzde 72.9, Ortadoğu'da yüzde 83.3, Radikal'de yüzde 50.0, Taraf yüzde 95.2, Yeni Şafak'ta yüzde 71.4, Zaman'da yüzde 100 ve Yeni Akit'te yüzde 85.0 olmuştur.

Sözcü gazetesi haber ve köşe yazılarında yüzde 100'ünde Laikleri desteklemektedir. Taraf haber ve köşe yazılarında yüzde 79.0 dindarları, yüzde 14.0'ünde AKP hükümetini ve yüzde 7.0'sinde ise Laikleri desteklemektedir. Yeni Şafak haber ve köşe yazılarında yüzde 90.0 dindarları, yüzde 5.0'inde demokrasiyi ve yüzde 5.0'inde ise laikleri desteklemektedir. Yeni Akit haber ve köşe yazılarında yüzde 100'ünde dindarları desteklemektedir. Zaman haber ve köşe yazılarında yüzde 71.0'inde dindarları, yüzde 22.0'sinde demokrasiyi ve yüzde 7.0'sinde ise AKP hükümeti politikalarını desteklemektedir.

Cumhuriyet gazetesi haber ve köşe yazılarında yüzde 93.0 Laikleri, yüzde 7.0 oranında dindarları desteklemektedir. Hürriyet gazetesi haber ve köşe yazılarında yüzde 69.0 Laikleri, yüzde 19.0 dindarları, yüzde 12.0 demokrasiyi desteklemektedir. Ortadoğu gazetesi haber ve köşe yazılarında yüzde 66.0 MHP ve politikalarını, yüzde 17.0'şer oranlarda dindarları ve demokrasiyi desteklemektedir. Radikal gazetesi haber ve köşe yazılarında yüzde 48.0 Laikleri, yüzde 33.0 dindarları ve yüzde 19.0 oranlarda demokrasiyi desteklemektedir.

Haberlerin içeriğinde anlam yönünden eksiklik Cumhuriyet, Hürriyet, Ortadoğu, Taraf, Yeni Şafak ve Yeni Akit gazetelerinde bulunmazken, Anlam ve içerik eksikliği Zaman gazetesinde yüzde 3 olurken, Radikal ve Sözcü gazetesinde yüzde 25 gibi yüksek oranlara ulaşmıştır.

Haberde olumlu bir önyargı Cumhuriyet gazetesinde Laikler için yüzde 100 oranına ulaşmıştır. Hürriyet'te laikler için yüzde 80.0, dindarlar için ise yüzde 20 olmuştur. Ortadoğu gazetesinde tamamen (yüzde 100) MHP için olmuştur. Radikal'de yüzde 62.5 Laikler, yüzde 25.0 dindarlar ve yüzde 12.5 ile Başbakan ve hükümet lehine olmuştur. Sözcü gazetesinde bir herhangi bir kesime önyargı görülmemiştir. Taraf gazetesinde yüzde 85.0 dindarlara ve yüzde 15.0 Laikler lehine önyargı görülmüştür. Yeni Şafak'ta yüzde 93.0 dindarlar, yüzde 7.0 laikler lehine önyargı bulunmuştur. Zaman gazetesinde yüzde 88.0 dindarlar, yüzde 12.0 Başbakan ve hükümet lehine olumlu önyargı bulunmuş-

tur. Yeni Akit gazetesinde ise haberlerin tamamında dindarlar lehine olumlu önyargı bulunmuştur.

Haberde olumsuz bir önyargı Cumhuriyet gazetesinde dindarlar için yüzde 100 oranına ulaşmıştır. Hürriyet'te dindarlar için yüzde 82.0, Laikler için ise yüzde 18.0 olmuştur. Ortadoğu gazetesinde tamamen yüzde 100 AKP için olmuştur. Radikal'de yüzde 25.0'erlik oranlarda Laikler, dindarlar, YÖK ve CHP aleyhine bir olumsuz önyargı bulunmuştur. Sözcü gazetesinde yüzde 80.0 dindarlara ve yüzde 20.0 Laiklere olumsuz önyargı bulunmuştur. Taraf gazetesinde yüzde 50.0'şerlik oranlarda YÖK ve İslam Âlemine olumsuz önyargı bulunmuştur. Yeni Şafak'ta yüzde 85.0 laikler, yüzde 15.0 CHP aleyhine önyargı bulunmuştur. Zaman gazetesinde yüzde 65.0 laiklere, yüzde 30.0 CHP'ye ve yüzde 5.0 İslam Âlemine karşı olumsuz bir önyargı bulunmuştur. Yeni Akit gazetesinde ise haberlerin tamamında laikler aleyhine olumsuz bir önyargı bulunmuştur.

Haberlerde başörtüsü yasağına karşı gazetenin tutumu Cumhuriyet'te yüzde 50.9 olumlu, yüzde 26.3 olumsuz, yüzde 22.8 ise nötr bulunmuştur. Hürriyet'te yüzde 45.8 olumlu, yüzde 29.2 olumsuz, yüzde 25.0 ise nötr bulunmuştur. Ortadoğu yüzde 83.3 olumlu, yüzde 16.7 olumsuz bulunmuştur. Radikal'de yüzde 10.7 olumlu, yüzde 39.3 olumsuz, yüzde 50.0 ise nötr bulunmuştur. Sözcü haberlerin tamamında yüzde 100 yasağı olumlu bulunmuştur. Taraf'ta yüzde 14.3 olumsuz, yüzde 85.7 ise nötr bulunmuştur. Yeni Şafak'ta yüzde 77.8 olumsuz, yüzde 22.2 ise nötr bulunmuştur. Yeni Şafak'ta yüzde 77.8 olumsuz, yüzde 22.2 ise nötr bulunmuştur. Yeni Akit'te haberlerin tamamı olan yüzde 100'ünde olumsuz bulunmuştur. Zaman'da yüzde 93.5 olumsuz, yüzde 6.5'inde ise nötr bulunmuştur.

Sonuç

Başörtüsü sorununun ele alındığı bu çalışmada yapılan anketlerde değişik toplum kesimlerinden insanların başörtüsünü bir sorun olarak algılandığını toplumda başörtüsü eksenli bir kutuplaşmanın olmadığını söylemek mümkündür. Başörtüsüyle kız öğrencilerin yüksek öğretime gidebilmesi üzerinde yüksek bir oranda konsensüs (uzlaşım) bulunmaktadır. İlk ve orta öğretimde ve kamu çalışanlarında başörtüsü konusunda konsensüs oldukça düşmektedir. Başörtülü bir kişinin başı örtülü olmayandan daha değerli olduğu ve bu yasağın arkasında dış güçler olduğu varsayımı da kabul görmemektedir.

Başörtüsüne yaklaşımda insanların yaşadıkları bölgelerinde önemli bir farklılık meydana getirdiği görülmektedir. Başörtüsü yasağına tüm Türkiye

genelinde bir karşı duruş varsa da bunun oranları bölgeler arasında önemli oranlarda değişebilmektedir. Yasağın kalkmasını Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz bölgesindeki insanlar daha fazla isterlerken Akdeniz, Marmara ve Ege bölgesi biraz daha geride kalmaktadır. En düşük oranlar Ege bölgesinde çıkarken onu Marmara bölgesi izlemektedir.

Başörtüsü yasağı konusunda gazetelerin genel yayın politikaları farklılık göstermektedir. Yeni Şafak, Yeni Akit ve Zaman gibi gazeteler başörtüsünü ciddi bir şekilde savunmakta ve yasağa karşı çıkmaktadırlar. Yeni Akit bu konuda tavizsiz bir yayın politikası izlerken, Yeni Şafak ve Zaman biraz daha objektif olma gayreti göstermektedir. Bu iki gazete iktidardaki Ak parti hükümetini ve politikalarını net bir şekilde desteklemektedir. Yine liberal eksende yayın yapan Radikal ve Taraf gazeteleri de bu yasağa sıcak bakmamaktadırlar. Bu yasağı ısrarla savunan gazeteler ise Sözcü, Cumhuriyet ve Hürriyet olmuştur.

Yasağa karşı olan gazeteler haberlerinde yasağa destek veren güçler olarak başta CHP ve laik dernek, kuruluşları ve yargıyı görmektedirler. Başörtüsü yasağını savunan gazeteler ise başta AK Parti olmak üzere çeşitli cemaatleri ve bağnazlığı suçlamaktadırlar. Başörtüsü yasağının daha çok askeri darbelerin olduğu dönemlerde gündeme geldiği ve sivilleşmenin arttığı dönemlerde ise daha serbest hale geldiği tarihsel süreçte de görülmektedir. Toplumda bu konuda bir rahatsızlığın olmadığı ve sağduyulu bir uzlaşımın olduğu anketlerde de görülmektedir. Toplum ilk ve orta öğretim ile kamudaki yasağa karşı daha az tepki gösterirken üniversitedeki yasağa karşı ciddi bir karşı duruş sergilemektedir. Üniversitede eğitim alma yaşına gelen ve reşit olmuş bir bireyin giyim tercihlerine saygı göstermek en akılcı yol olarak görünmektedir. Kılığı ve kıyafetinden dolayı kendi vatandaşından korkmamak, insanların farklılıklarıyla kucaklamak hem devletin hem de demokrasinin ülkemizde olgunlaşmasının bir göstergesi olacaktır. Başörtüsü konusunda üniversitelerde şu anda geçerli olan serbestlik göstermektedir ki, bu konuda "rejim elden gidiyor", "irtica gelecek" vb. gibi korkular boştur. Bu konudaki mevcut uygulama serbestliğinin, başta anayasal olmak üzere yapılacak diğer kanuni düzenlemelerle sağlaştırılması gerekmektedir. Ülkemizin en büyük sorunlarından biri olarak ortaya konulan ve üzerinde çokça tartışılan bu suni meselenin bazı marjinal kesimler dışında toplumda ciddi bir karşılığı ve kutuplaşması olmadığı görülecektir. Zaten son seçimlerde bu konunun ısrarlı takipçisi ve gerilim üreticisi CHP bile bu stratejiyi bırakmış laik hassasiyetlerden ziyade ekonomik tabanlı vaatlerle seçmenlere hitap etmiştir. Ülkemizin zamanını ve enerjisini gereksiz yere tüketen başörtüsü meselesini bir an evvel çözümlenip, yerine çok daha önemli (terör, işsizlik, ekonomi, eğitim vb) meselelere uğraşmak daha uygun olacaktır. ©

KAYNAKLAR

- AK Parti 2011 Seçim Beyannamesi www.akparti.org.tr
- ALBAYRAK, Mehmet (2008), *Başörtüsünün 40 Yıllık Serüveni*, Erol Ofset, Samsun.
- CHP 2011 Seçim Bildirgesi, www.chp.org.tr
- GEMALMAZ, M. Semih (2005), *Türk Kıyafet Hukuku ve Türban* (Tarihçe-İdeoloji-Mevzuat- İctihat- Siyaset), Legal Yayıncılık, İstanbul
- Hürriyet, 10 Şubat 2008
- Cumhuriyet Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Habertürk Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Hürriyet Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Radikal Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Sözcü Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Taraf Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Yeni Şafak Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar
- Zaman Gazetesi 1 Ekim – 30 Kasım 2010 Arası Nüshalar